

¹निद्रालुः^A-तन्द्रालुः^B, ²तन्द्रा, ³द्राणम्-द्राणः-द्राणवान्, ⁴प्रणिद्राता, इत्यादीन्यस्य रूपाणि यथायथं भवन्तीति विशेषः ।

(878) “द्राक्षि घोरवासिते च” (I-भ्वादिः-670. अक. सेट्. पर.)
‘घोरनिवासिते’ इति क्षीरस्वामी । चकारात् काङ्क्षायाम् इति धा. का. व्याख्याने (1-85)

द्राङ्क्षकः-क्षिका, द्राङ्क्षकः-क्षिका, दिद्राक्षिषकः-षिका, दाद्राक्षकः-क्षिका ;
इत्यादीनि सर्वाण्यपि रूपाणि भौवादिककाङ्क्षतिवत् (183) ज्ञेयानि ।
क्तिनि ⁵द्राक्षा^C इति विशेषः ।

(879) “द्राखृ शोषणामलमर्थयोः”

(I-भ्वादिः-124. सक. सेट्. पर.)

द्राखकः-खिका, द्राखकः-खिका, दिद्राखिषकः-षिका, दाद्राखकः-खिका ;
द्राखिता-त्री, द्राखयिता-त्री, दिद्राखिषिता-त्री, दाद्राखिता-त्री ;
द्राखन्-न्ती, द्राखयन्-न्ती, दिद्राखिषन्-न्ती ; —
द्राखिष्यन्-न्ती-ती, द्राखयिष्यन्-न्ती-ती, दिद्राखिषिष्यन्-न्ती-ती ; —
—द्राख्यमाणः, द्राखयिष्यमाणः, —दाद्राख्यमाणः, दाद्राखिष्यमाणः ;
विद्राख्-विद्राक्-विद्राखौ-विद्राखः ; —

1. तच्छीलादिषु कर्तृषु, ‘स्पृहिगृहिपतिदयिनिद्रातन्द्राश्रद्धाभ्य आलुच्’ (3-2-158) इत्यनेन निपूर्वकात् तत्पूर्वकाच्चास्मात् आलुच्प्रत्ययः । तदो दकारस्य प्रत्ययसञ्ज्ञियोगेन नकारादेशोऽपि सूत्रकारनिर्देशाद् भवति ।
2. ‘घञर्थे कविधानम्’ (वा. 3-3-58) इति कप्रत्यये, ‘स्पृहिगृहिपतिदयिनिद्रा-तन्द्रा—’ (3-2-158) इति सूत्रे निर्देशबलात् तदो दकारस्य नकारे, अदन्तत्वेन टापि रूपमेवम् ।
3. ‘संयोगादेरातो धातोर्धन्वतः’ (8-2-43) इति निष्ठानत्वे णत्वे च रूपम् ।
4. वृचि, प्रपूर्वकात् नैः, ‘नेगदनदपतपदधुमास्यतिहन्ति यातिवातिद्राति—’ (8-4-17) इति णत्वम् ।
5. यवादौ (8-2-9) द्राक्षा इति निपातनाजलोपः ।
- A. ‘स्पृहयालुं कर्षिं स्त्रीभ्यो निद्रालुमदयालुवत् ।’ भ. का. 7.21.
- B. ‘तं पश्यन् नकुले राजा तन्द्रालुर्हृन्निमेषणे ।’ च. भा. 6.15.
- C. ‘द्राक्षां जनो वाञ्छति नो फलानि द्राङ्क्षद्गुह्वाङ्क्षविचूषितानि ॥’
धा. का. 1.85.